

РОЗДІЛ II

Всесвітня історія

УДК [94(65):325.85]«1954/1962»

Богдана Сипко

Наслідки Алжирської війни для Корсики: «чорноногі» та корсизм

У статті на основі соціологічних опитувань, французької преси та сучасних французькомовних досліджень проаналізовано вплив репатріації «чорноногих» (європейських колоністів Алжиру) на піднесення корсиканського автономістського руху. Основний акцент зроблено на розгляді громадської думки корсиканців про «чорноногих».

Ключові слова: Корсика, «чорноногі», Алжирська війна, корсизм, націоналізм.

Постановка наукової проблеми та її значення. У часи Другої світової війни Корсика стала одним із центрів активного антинацистського й антифашистського руху. Саме в цей період занепали ірредентистські настрої повернення до Італії* й посилилася лояльність до Франції. Друга половина 1940-х – початок 1960-х рр. були найспокійнішими для острова та не відзначалися діяльністю не лише націоналістичних, а й автономістських організацій. Однак із середини 1960-х рр. з'являються рухи, які виступали за захист інтересів корінного корсиканського населення й критикували французьку політику щодо острова. Цей новий тип корсиканського націоналізму («інсуляризм» чи «корсизму» за типологією іспанського дослідника Ізідре Моля [13, с. 3]), на нашу думку, тісно пов'язаний з одним із наслідків Алжирської війни 1954–1962 рр. – явищем репатріації французьких колоністів Алжиру, яких прийняли всі французькі департаменти, у тому числі й Корсика. А враховуючи той факт, що острів і надалі залишається «пороховою діжкою» П'ятої республіки, розгляд питання факторів генези сучасного корсизму є актуальним.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Закономірно, що питаннями становища «чорноногого» населення Корсики цікавилися насамперед французькі дослідники. Так, у 1970 р. опубліковано статтю професора географії Ніццького університету Жана Ерміта «Чорноногі Корсики» [6], але в ній основний акцент зроблено на територіальному розселенні французьких репатріантів і їх розподілі за різними секторами економіки, а ставлення місцевого населення до прибулих не розглядалося. У низці робіт французьких істориків із питань імміграції на Корсику розглянуто й особливості в'їзду та інтеграції «чорноногого» населення [15; 17], побіжно згадується несприйняття його корінними корсиканцями. Особливо в цьому контексті варто згадати колективне дослідження, здійснене у 2005–2008 рр. в Університеті Кортє Жаном-Мішелем Жеа, Дідьє Реєм, П'єром Бертоцціні, Ваніною Марчині, Марко Амброзелі та Яніком Соліна [7]. Корсиканську ксенофобію вивчала паризька дослідниця Марі Перетті-Ндіас, але вона зосередилася насамперед на несприйнятті арабських мігрантів [14]. Цікавою для нас є й стаття співробітниці французького Центру африканських досліджень Ваніні Профізі, у якій не лише проаналізовано просопографічний портрет «типового» корсиканського чиновника у Французькій Західній Африці на початку ХХ ст., а й наведено статистику щодо кількості корсиканських колоністів у французьких колоніях [16].

Мета й завдання статті. З огляду на недостатню увагу до вказаної нижче проблеми французької історіографії та відсутність профільних досліджень українських істориків **мета статті** – це аналіз

---

* У 1768 р. Генуезька Республіка передала Французькому королівству Корсику як компенсацію за військові борги. Із 1789 р. острів оголошено інтегральною частиною Франції. Але впродовж ХІХ ст. Корсика була не лише прихистком для італійських політичних дисидентів, а й історичною «італійською землею», яку навіть Джузеппе Мацціні закликав повернути. У міжвоєнний період Б. Муссоліні сприяв поширенню італійських впливів на острові.

© Сипко Б., 2015

взаємозв'язку репатріації «чорноногих» і піднесення корсизму. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: по-перше, з'ясувати кількісні та якісні характеристики «чорноногого» населення Корсики, по-друге, установити причини невдоволення корінних корсиканців, по-третє, розглянути перші сутички між «чорноногими» й корсистами в 1970-х рр. і, по-четверте, простежити еволюцію проблеми до початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Корсика була одним із найбідніших департаментів Франції, а тому в період Другої імперії (1852–1870), коли відбувалась активна колонізація Алжиру, еміграційний потік корсиканців переорієнтувався зі США (у Техасі досі є містечко Корсикана) на французькі колонії. У період Третьої республіки корсиканці цілими селищами виїжджали в Алжир, Марокко, Туніс, Індокитай. Так, комуна Сіді-Меруан у департаменті Константіна в Алжирі була заснована в 1874 р. групою корсиканських поселенців із селища Каргез, які зберегли свої традиції, спілкувалися корсиканською мовою в побуті та цікавилися подіями на острові [16, с. 34]. Тому й не дивно, що значна частина французької колоніальної адміністрації (близько 20 %) мала корсиканські корені. За підрахунками Ваніні Профізі, 5–10 % європейського населення у французьких колоніях було корсиканського походження (своєрідна «монополія» у пенітенціарній сфері, прикордонній і правоохоронній службах), при цьому в метрополії корсиканці становили менше 1 %. Отже, Корсика була на першому місці за кількістю колоністів стосовно чисельності мешканців: чотири на 1 тис. проти 0,7 на 1 тис. в інших департаментах Франції [16, с. 35–36]. На думку корсиканського історика Жаніна Ренуці, у 1950 р. тільки в Північній Африці було 150 тис. осіб корсиканського походження [17, с. 53]. А згідно із дослідженням Жана-Туссена Стефані, у 1946 р. кількість корсиканців у колоніях становила 281 особу на 100 тис. мешканців [1, с. 92].

Деколонізаційні процеси, які розпочались у французьких володіннях після Другої світової війни, призвели до масового повернення колоністів, у тому числі й корсиканських, у метрополію. Основну хвилю репатріантів (понад мільйон осіб) Франція прийняла після підписання Євіанських угод з Алжиром у 1962 р., оскільки життю колоністів існувала реальна загроза. Так, лише в березні–грудні згаданого року їх убито близько 4 тис. [9]. «Чорноногими» (франц. – *«pieds-noirs»*, корсик. – *«pedi neri»*) називають нащадків європейських колоністів Алжиру. Існує кілька пояснень етимології цього слова. Зокрема, за однією з версій, французькі солдати в 1830 р. (у момент завоювання Алжиру) носили чорні гетри, а за іншою – у європейських виноробів, які чавили сік ногами, почорніли ноги – і місцеве населення дало їм таке прізвисько [5]. Зрозуміло, що ці два пояснення є легендарними, але слово «чорноногий» настільки увійшло в побутовий, медійний, політичний і навіть історичний дискурси, що залишило відповіднику «європейський колоніст Алжиру» чи «француз, репатрійований з Алжиру», місце лише в нормативно-правових актах та офіційних документах. Приїзд «чорноногих» міцно вкоренився в історичній пам'яті французів. Так, у 2014 р. 20 % респондентів указали, що асоціюють Алжирську війну насамперед із «чорноногими», а ще для 59 % це була одна з трьох основних асоціацій із подіями 1954–1962 рр. [8].

Жан Ерміт виділяє дві основні хвилі міграції «чорноногих» на Корсику – 1962 і 1964 рр. Перша з них була безпосередньою втечею з Алжиру, а друга – поверненням із континентальної Франції, оскільки «чорноногі» чиновники та службовці отримували роботу здебільшого на сході й півночі республіки, оскільки кліматично ближчий репатріантам південь був уже перенаселений і бідніший. Тому приїзд на Корсику розглядався, як повернення у «втрачене» Середземномор'я [6, с. 23]. За 1962 р. на острів прибуло 4,5 тис. «чорноногих», більшість із яких мала корсиканське походження. Тоді Корсика стала єдиним департаментом, який прийняв активістів алжирського путчу 13 травня 1958 р., тобто борців за Французький Алжир [7, с. 20]. Станом на 1970 р. на Корсиці офіційно зареєстровано 17 тис. «чорноногих» (усе населення острова – 160 тис.), понад 60 % із яких були зайняті в сільському господарстві, тобто мешкали в сільській місцевості, а найбільші міста Корсики Аяччо й Бастія прийняли, відповідно, лише 3300 і 3350 репатріантів [6, с. 24].

Отже, судячи з того, що більшість «чорноногих», які обрали місцем репатріації Корсику, мали острівне походження, здавалося б, конфлікту не повинно бути. Які ж фактори спричинили обурення місцевого населення? Ще в 1957 р. уряд визначив два основні вектори для покращення економічного становища Корсики: розвиток туризму й сільського господарства. Для розвитку землеробства та скотарства створено Товариство для піднесення рентабельності сільського господарства Корсики (SOMIVAC – Société pour la Mise en Valeur Agricole de la Corse), яке вивчало природні ресурси острова та

шукало способи розв'язання наявних проблем. На початку 1960-х рр. SOMIVAC почав реалізацію програм осушення боліт і вирубування чагарників.

Приїзд «чорноногих» збігся із цими ініціативами – і як категорія населення, що потребувала спеціального державного захисту, вони отримали близько 90 % нових земельних ділянок. Окрім того, банк *Crédit Agricole* пропонував «чорноногим» вигідні кредити на різні цілі під державні гарантії (купівля земельних ділянок, осушення боліт, будівництво житлових і господарських споруд). Попит на землю, який створили «чорноногі», призвів до небувалого зростання цін на нерухомість. Так, за даними Паризького національного банку, у 1965 р. гектар природної прерії, що надавався для землеробства, продавався дорожче, аніж гектар ніщського чи марсельського узбережжя. Зокрема, у 1957 р. 1 га із чагарниками продавався за 600–800 франків, а в 1968 р. – уже за 8–10 тис. Зросла ціна й оренди землі: від 20–30 до 200–300 франків за гектар [6, с. 21].

Як відреагувало на це місцеве населення? Як згадує очевидець подій Андже Фратічеллі, перші кілька місяців корсиканці радо продавали «чорноногим» землю, оскільки раніше вони мали від неї єдиний дивіденд – сир, яким пастухи розплачувалися за випасання худоби, а суми, запропоновані репатріантами, для економічно відсталого департаменту були дуже великими. Однак невдовзі все відчутнішою ставала різниця в матеріальному становищі корінного населення й репатріантів, яких уважали «викличними» та «чванькуватими» [3]. Тому політику державного сприяння їй, відповідно, можливість купівлі великих земельних ділянок* у 1975 р. більшість корсиканців уважали секретом успіху «чорноногих»: 63 % респондентів – що влада допомагала репатріантам більше, аніж корсиканцям, і лише 17 % – що вони просто наполегливо працювали. Але тільки 23 % опитаних хотіли б забрати в «чорноногих» землю назад (імовірно, їх було набагато більше, просто декларувати таке означало оголосити себе неблагонадійним) [4].

Однак були й інші фактори, які викликали обурення корінних мешканців, зокрема спосіб ведення господарства новоприбулими. Хоча більшість «чорноногих» були корсиканського походження, за час перебування в Алжирі (два-три покоління) вони звикли до інших методів господарювання. І якщо додавання цукру у вино для прискорення бродіння викликало обурення традиційних корсиканських виноробів і спричинило погіршення репутації вин острова – воно не мало таких далекосяжних наслідків, як запрошення «чорноногими» на свої ферми сільськогосподарських робітників із Північної Африки. Оскільки корсиканці, серед яких був сильний партикуляризм, зазвичай не хотіли працювати в господарствах «чорноногих», ті змушені були запрошувати магрибських робітників, початково навіть тих, хто працював у них до репатріації. Так, на Корсику в'їхало 4 тис. алжирців, згодом усе частіше запрошували марокканців – і в 1990 р. їх на острові було вже 12 958 [17, с. 54]. Оскільки марокканці сформували найбільшу іммігрантську спільноту, то вони стали уособленням «Іншого» й основними жертвами дискримінації [14].

У цих умовах у 1965 р. брати Едмонд, Макс і Роллан Сімеоні створили Комітет вивчення й захисту інтересів Корсики (*Comité d'étude et de défense des intérêts de la Corse – CEDIC*). Члени CEDIC звинувачували Париж в економічних негараздах Корсики. Їхні програми наповнені тезами про «колонізацію Корсики» (у тому числі й «чорноногими») і про «декорсизацію острова». Так зароджувався новітній корсиканський націоналізм. У 1967 р. Комітет перетворили в Регіональну корсиканську дію (*Action régionaliste corse – ARC*), яка виступала за автономію острова [13, с. 12].

Активісти ARC уже наприкінці 1960-х рр. здійснювали спроби захоплення ферм «чорноногих», а навесні 1970 р. навіть замінували бюро SOMIVAC [6, с. 23]. Символічною відправною точкою в історії новітнього корсизму вважають 22 серпня 1975 р. Напередодні, 21 серпня, поблизу містечка Алерія члени ARC на чолі з лікарем Едмоном Сімеоні зайняли ферму «чорноногого», якого підозрювали у фінансових махінаціях. Активісти з корсиканськими національними прапорами (голова мавра на білому полотнищі) і вигуками «*Pedi neri fora!*» (корсиканською – «Геть чорноногих!») заявляли, що роблять те, що пообіцяли зробити, та сподівалися на широке висвітлення своїх дій у ЗМІ [3]. Результат і справді перевершив очікування: із континенту перекинуто 1200 жандармів та спецзав'язців, в операції зі звільнення ферми, яку утримувало півсотні націоналістів, застосовано гелікоптери, а в пресі згодом писали про двох убитих

---

* Натомість земельні ділянки корсиканців були дуже малими. Показовий приклад: у комуні Олетте треба було зібрати 14 підписів власників і 70 – співвласників, аби приватизувати земельну ділянку розміром 15 га [6, с. 22].

жандармів, відірвану ногу П'єра Сузіні й арешт Едмона Сімеоні. Після того, як 27 серпня урядовим розпорядженням ARC розпущено, у Бастія почалися нові заворушення, унаслідок яких убили одного та поранили кількох жандармів [4].

Після подій поблизу Алерія протистояння між «чорноногими» й корсистами стало перманентним. Погрози «чорноногим», обписування образливими гаслами фасадів їхніх будівель, замінування призводили до того, частина репатріантів змушена була переїхати в континентальну Францію. Так, 14 квітня 2001 р. у префектурі департаменту Східні Піренеї зареєстровано Асоціацію захисту французів, репатрійованих із Північної Африки й пограбованих на Корсиці (Association de defence des Français rapatriés d'Afrique du Nord spoliés en Corse). Метою було об'єднання «чорноногих» Корсики, які зазнали фізичних, моральних чи матеріальних утрат на острові, щоб добитися належної за законом компенсації. За словами адвоката метра Гарє, близько 200 сімей «чорноногих» утратили свою власність на острові [2].

Утративши надію на допомогу від французької влади (трибунал Бастія постановив повернути захоплену ділянку розміром 35 га законному власнику [12]), але продовжувалася бездіяльність силових відомств, яку в ефірі France 23 жовтня 2004 р. головний прокурор Корсики М. Далаланд пояснював страхом загибелі жандармів і правопорушників [2]), 22 члени Асоціації захисту французів, репатрійованих із Північної Африки й пограбованих на Корсиці, подали скаргу в Європейський суд із прав людини, у якій нарікали на «порушення права власності, позбавлення власності, пошкодження домівок і відсутність реакції з боку Франції» [12]. Урешті, 21 січня 2010 р. Європейський суд із прав людини засудив Французьку Республіку за нездатність цивільної влади забезпечити виконання судових рішень на Корсиці. Держава мала виплатити 64 тис. євро штрафу моральної компенсації вісьмом постраждалим і 33 672 євро матеріальної компенсації одній із сімей [2].

Зовсім іншим було бачення цієї проблеми корінними корсиканцями. Так, президент Федерації синдикатів сільськогосподарських робітників Верхньої Корсики Жозеф Коломбіані в інтерв'ю журналістам газети «*Corsematin*» розповів, що на «захоплених» ділянках до скандалу з Алерія росли виноградники. Збагатившись на кріпленому вині, власники закинули ці землі надовго. А місцеве право передбачає можливість обробляти й використовувати вільні землі всіма бажаними, що й зробили «місцеві пастухи», але також не отримали жодної державної підтримки. Одну з цих ділянок у 1980-ті рр. не зміг викупити навіть мер Вентінсері Франсуа Тібері. Тому, за словами Ж. Коломбіані, «ці землі є символом контексту та несправедливості. Ми їх захищатимемо з відкритим обличчям і, якщо потрібно, зі зброєю в руках» [18].

Зрозуміло, що Ж. Коломбіані був виразником інтересів корсистів і тому обирав відповідні аргументи. Аналогічно діяли й члени Асоціації захисту французів, репатрійованих із Північної Африки та пограбованих на Корсиці. Їхня риторика – джерело не стільки до реального становища, як до їхніх уявлень і бачення причин цієї ситуації. Отже, винною для обох сторін конфлікту була, насамперед, Французька Республіка, яка не могла захистити їх від «кривдників» (корсистів чи «чорноногих»). Був у них на початку ХХІ ст. і ще один спільний ворог – «іммігранти», яких кожен шостий мешканець називав основною проблемою острова [10; 11].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Після завершення Алжирської війни 1954–1962 рр. близько 17 тис. «чорноногих», більшість із яких становили особи корсиканського походження, повернулися на острів і зайняли нішу реалізації державної програми підвищення рентабельності сільськогосподарства. Незважаючи на спільність історичних коренів із більшістю репатріантів, корсиканці не сприйняли новоприбулих із кількох основних причин: державна підтримка новоприбулих, концентрація в руках «чорноногих» великих земельних ділянок, нові способи господарювання, зокрема залучення робітників із Північної Африки, які згодом сформували найбільшу іммігрантську спільноту Корсики, нова технологія виробництва вина. Тобто корсиканці стали розглядати «чорноногих», як «колонізаторів», а себе – як «колонізованих», у відповідь на що виник потужний рух корсиканських націоналістів – корсизм, або інсуляризм. Першим символом цього протистояння стали події серпня 1975 р. в Алерії, які свідчили про перехід до збройного захисту своїх інтересів корсиканцями. Із початком ХХІ ст. частішають прецеденти судового протистояння та, що найбільш показово, жодна зі сторін конфлікту не вважала французьку владу належним арбітром.

Тема має перспективу подальшого дослідження, насамперед у контексті залучення місцевої корсиканської преси (у статті використано лише найвпливовішу газету «*Corsematin*»), але для цього потрібне стажування в університеті Корте.

Джерела та література

1. Раві-Жордані Ж. Корсика: регіональна чи регіоналізована культура? / Жорж Раві-Жордані // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 6. – С. 87–92.
2. Agriculteurs Rapatriés d'Algérie en Corse expulsés de leurs propriétés : Condamnation de la France par le CEDH [En ligne]. – URL : <http://www.babelouedstory.com/thema-les/tribunaux/07/07.html>
3. Dossier Settimana : Enfants d'Aleria, depuis toujours et à jamais // Corsematin, 24.08.2015 [En ligne]. – URL : <http://www.corsematin.com/article/corse/derriere-minute/dossier-settimana-enfants-daleria-depuis-toujours-et-a-jamais.1889078.html>
4. Enquetes Corses (1975–2012) // IFOP Collectors. – 2012. – № 7. – 14 p. [En ligne]. – URL : <http://www.ifop.com/media/pressdocument/485-1-document-file.pdf>
5. Gonin J.-M. Les pieds-noirs, 50 ans après / Jean-Marc Gonin // Le Figaro, 27.01.2012 [En ligne]. – URL : <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2012/01/27/01016-20120127ARTFIG00422-les-pieds-noirs-50-ans-apres.php>
6. Hermitte J. E. Les «Pieds Noirs» de la Corse / J. E. Hermitte // Cahiers de la Méditerranée. – 1970. – № 1. – P. 11–64.
7. Histoire et mémoires des immigrations en région Corse. Synthèse du rapport final – Avril 2008 [En ligne]. – URL : <http://www.barthes.ens.fr/clio/acsehmr/corse.pdf>
8. Le regard des Français sur la guerre d'Algérie 60 ans après la «Toussaint Rouge» // IFOP, 2014. – 21 p. [En ligne]. – URL : <http://www.ifop.com/media/poll/2821-study-file.pdf>
9. Les accords d'Evian? Un vrai marché de dupes! // Corsematin, 3.04.2012 [En ligne]. – URL : <http://www.corsematin.com/article/corse/«-les-accords-devian-un-vrai-marche-de-dupes-».622965.html>
10. Les Corses et l'élection présidentielle // IFOP, 2007. – 15 p. [En ligne]. – URL : <http://www.ifop.com/media/poll/corses-presidentielle.pdf>
11. Les Corses et leur perception de la situation sur l'île. Résultats détaillés // IFOP, 2012. – 14 p. [En ligne]. – URL : <http://www.ifop.com/media/poll/1904-1-study-file.pdf>
12. Les pieds-noirs spoliés en appellent à l'Europe // Le Figaro, 28.09.2004 [En ligne]. – URL : <http://www.lefigaro.fr/france/20040928.FIG0295.html>
13. Molas I. Partis nationalistes, autonomie et clans en Corse / Isidre Molas. – Barcelona : Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2000. – 28 p.
14. Peretti-Ndiaye M. La Corse, une figure rhétorique du racisme / Marie Peretti-Ndiaye // Révue Asylon (s). – 2008. – № 4 [En ligne]. – URL : <http://www.rh19.revues.org/290reseau-terra.eu/article736.htm>
15. Pesteil Ph. Entrées migratoires en Corse. Mise en relief de quelques spécifités / Philippe Pesteil // Hommes et migrations. – 2009. – № 1278. – P. 62–74.
16. Profizi V. Les fonctionnaires d'origine corse en AOF (1900–1920). Approche prosopographique de l'identité régionale en contexte colonial / Vanina Profizi // Outre-mers. – 2011. – T. 98, № 370–371. – P. 31–42.
17. Richard M. L'immigration marocaine en Corse : une force de travail silencieuse / Marie Ricgard, Rachid Alaoui // Hommes et migrations. – 2003. – № 1242. – P. 53–60.
18. Ventinseri. Trois rapatriés d'Afrique du Nord font reconnaître l'occupation de leurs terres // Corsematin, 22.01.2010 [En ligne]. – URL : <http://www.corsematin.com/article/haute-corse/ventinseri-trois-rapatries-dafrique-du-nord-font-reconnaitre-l'occupation-de-leurs-terres.11275.html>

Сыпко Богдана. Последствия Алжирской войны для Корсики: «чёрноногие» и корсизм. В статье на основе социологических опросов, прессы и новейших франкоязычных исследований проанализировано влияние репатриации «чёрноногих» (европейских колонистов Алжира) на подъем корсиканского национализма (корсизма). Установлено, что основные причины неприятия «чёрноногих» на Корсике следующие: государственные программы поддержки репатриированных, которые объективно не распространялись на других корсиканцев, концентрация новоприбывшими больших земельных участков и новые способы ведения сельского хозяйства, что поспособствовало иммиграции работников из Северной Африки. Вследствие восприятия такой ситуации как «колонизации» собственного острова, среди местного населения распространение получили националистические настроения. Точкой перехода корсизмов к вооруженной борьбе можно считать происшествие неподалеку Алерия в 1975 г. В ответ на захваты своей недвижимостью «чёрноногие» Корсики создали в континентальной Франции ассоциацию, призванную искать способы защиты их прав, в том числе иски в Европейский суд из прав человека. Показательно, что виновным в сложившейся ситуации обе стороны конфликта считали французское государство.

Ключевые слова: Корсика, «чёрноногие», Алжирская война, корсизм, национализм.

Sypko Bogdana. Consequences of Algerian War for Corsica: «Pieds noirs» and Corsisme. On the basis of opinion polls, press and recent French studies the author analyzed the impact of repatriation of «pieds noirs» (European colonists of Algeria) on the rise of Corsican nationalism (corsisme). It was found that the main reasons for rejection of «pieds noirs» in Corsica are the following: government programs to support repatriated, which objectively did not apply to other Corsicans,

the concentration by new arrivals of large plots of land and new ways of farming that contributed to immigration of workers from Northern Africa. Perceiving a situation as a «colonization» of their own island, the local population widespread nationalist sentiment. The Aléria incident in 1975 can be considered as transition point to the corsic's armed combat. In response to the capture of their property corsican «pieds noirs» established in continental France the association, designed to look ways to protect their rights, including complaints to the European Court of Human Rights. It is significant that both sides the responsible for this situation believed the French state.

Key words: Corsica, «pieds noirs», Algerian War, corsisme, nationalism.

Статтю подано до редколегії
09.10.2014 р.

УДК 327.39 (5-12)

Інна Підберезних

Проблеми регіональної безпеки в країнах Південно-Східної Азії: міжнародна співпраця та механізми її здійснення

У статті розглянуто проблеми формування основних принципів безпеки в районі Південно-Східної Азії, його співпрацю зі США в цій сфері, перспективу їх розвитку; визначено чинники формування міжнародних відносин у зміцненні авіаційних та морських зв'язків безпеки в ПСА; проаналізовано потенційні можливості модернізації структури системи безпеки в цьому регіоні.

Ключові слова: Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР), міжнародне співробітництво, регіональна безпека, регіональна інтеграція.

Постановка наукової проблеми та її значення. На початку ХХІ ст. регіональний політичний простір характеризується тісними відносинами у сфері політики, економіки, військових та інших інтересів постійних членів Ради Безпеки ООН – передових ядерних держав, які дають гарантії щодо нерозповсюдження ядерної зброї (США, РФ і КНР). Отже, проблема ядерного нерозповсюдження в цьому регіоні має свою специфіку й актуальність. Несподіване загострення будь-яких відносин може викликати погіршення обстановки не тільки в регіоні, а й на світовій арені.

У зв'язку з поглибленням економічної інтеграції країн-членів Південно-Східної Азії – у структурі міжнародних відносин у регіоні спостерігаються істотні зміни, що обумовлює необхідність розробки нової моделі відносин у сфері безпеки. Країни Південно-Східної Азії дотримуються концепції багатополлярності міжнародних відносин. Одним із їхніх головних партнерів, зокрема у сфері безпеки, є Сполучені Штати Америки.

Мета статті – аналітичне дослідження перспектив безпеки Південно-Східного азійського регіону в системі міжнародних відносин.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Окреслену проблему недостатньо досліджено українськими науковцями. Переважають публікації переважно емпірично-економічного характеру, насамперед зображення Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) як регіонально-економічної організації. Заслужують на увагу праці українських, російських і світових учених М. Келінга, П. Ківімакі, Фам Дик Тханг, Чан Х'єпа, Л. Васильєва, К. Колдунової, Є. Колосова, Е. Міракяна, Д. Мосякова, І. Шопіни, В. Головченко, В. Крижанівського, І. Крупського, Г. Перепелицю, Г. Почепцова та ін. [1].

Окремі аспекти досліджуваної теми відображено на сторінках праць американських істориків і політологів Г. Моргентау, Зб. Бжезинського, Г. Кіссінджера, Дж. Айкенберрі й М. Мастандуно, К. Менгеса, Д. Лемптона [2].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Після подій 11 вересня 2001 р. розпочався новий етап співробітництва між країнами Південно-Східної Азії та США у сфері безпеки, орієнтований переважно на такі транснаціональні загрози, як тероризм і піратство. У ПСА утворено «другий фронт» у рамках глобальної війни США з тероризмом. Проникнення міжнародних